

Årsbudsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020

Saksnr	Utvalg	Møtedato
16/70	Formannskapet	29.11.2016
	Kommunestyret	

Saksdokumenter vedlagt:

Vedlegg:

1 Budsjett 2017 og økonomiplan 2017 - 2020

Øvrige saksdokumenter:

Rådmannens innstilling:

- Trysil kommunes budsjett for 2017 og økonomiplan 2017 – 2020 vedtas i samsvar med fremlagte budsjettdokument (datert 18.11.2016).
- Driftsbudsjettet for 2017 fordeles som netto rammebevilgninger til sektorområder. Rådmannen gis myndighet til å foreta en detaljert fordeling av rammebevilgningene på de enkelte virksomheters budsjettposter, i tråd med kommunestyrets prioriteringer og forutsetninger.
- Investeringer i budsjettet for 2017 er kr 91 514 000,-, og finansieres med kr 66 287 000,- i lån, kr 13 244 000 i kompensasjon for betalt merverdiavgift, kr 8 197 000 i refusjon andre kommuner (SÅTE-ikt) og kr 3 787 000,- i bruk av fond. I investeringsrammen ligger det opptak av startlån med kr 2 000 000,- til videreformidling.
- Låneramme for nye låneopptak på kr 66 287 000,- til finansiering av kommunens investeringer i 2017 godkjennes i samsvar med gjeldene budsjett og regnskapsforskrifter. Det søkes Husbanken om lån på kr 2 000 000 til videreformidling som startlån.
- I henhold til kommunens finansreglement har rådmannen myndighet til å oppta lån innenfor den vedtatte låneramme, og til å godkjenne lånebetingelsene, låneform og låneinstitusjon.
- Rådmannen gis myndighet til å inngå leasingavtaler for anskaffelse av maskiner, utstyr og transportmidler når dette dekkes innenfor vedtatte driftsbudsjettrammer.
- Endringer av stillinger gjennomføres i samsvar med det som framgår av budsjettdokumentet.
- Tilskudd og overføringer til lag, foreninger og organisasjoner betinger at kommunen gis full innsynsrett i bruken av midlene, og gir kontrollutvalget adgang til å føre kontroll med hvordan midlene forvaltes.
- Rådmann gis myndighet til å disponere kompetansefond (25699102 og 25699110) for å sikre kommunens kompetansebehov.

Behandling i Formannskapet - 29.11.2016:

Tilleggsforslag til kulepunkt nr. 7 fra A v/Even Eriksen:

Rådmann gis myndighet til å tilsette ekstra personell i løpet av barnehageåret for å innfri barnehagegarantien. Eventuelt merkostnader og finansiering fremlegges i forbindelse med tertialrapportene.

Endringsforslag fra H og Sp v/Anders Nyhuus:

Nr.	Side	Tiltak	2017	2018	2019	2020
		Rådmannens innstilling	-1 263	0	-568	-872
		Endrede forutsetninger, jf. rådmann	-430	-430	-430	-430
		<u>Prioriterte nye tiltak</u>				
		Helse og omsorg				
1	19	Bemanningsøkning avd. 3	-2 968	-2 968	-2 968	-2 968
		<u>Ikke-prioriterte nye tiltak</u>				
		Oppvekst og kultur				
7	20	Kultur for læring	200	200	200	200
8	20	Barnehagegaranti	500	500	500	500
23	21	UKM	10	10	10	10
		<u>Prioriterte salderingstiltak</u>				
		Oppvekst og kultur				
3	28	Samarbeid skole-næringsliv	100	100	100	100
4	28	Campus Trysil	150	150	150	150
5	28	Entreprenørskap	100	100	100	100
8	28	Søre Trysil Barnehage	336	806	806	806
10	28	Ungdomsklubben	70	140	140	140
11	28	Mekkeklubb	50	50	50	50
13	28	Trysiliaden	62	62	62	62
16	28	Aktivitetsskolen	115	230	230	230
		Helse og omsorg				
19	28	Rasjonaliseringsprosess	0	-1 000	-2 000	-2 000
		Forvaltning og Teknisk drift				
26	29	Kontingent USS	30	30	30	30
27	29	Tilskudd Forsøksringen	50	50	50	50
28	29	Salting/støvbinding komm. veger	300	300	300	300
29	29	Skjærhollavegen	95	181	181	181
30	29	Skjærbergsvegen	159	260	260	260
		Finans				
32	29	Idrettsfond	400	400	400	400
Avvik mellom skjema 1A og 1B			-1 934	-829	-2 397	-2 701

Tilleggsforslag fra H og Sp v/Erik Sletten:

Bredbåndsutbygging i Trysil kommune

Bredbånd er et av de viktigste infrastrukturtiltak for privat og næringsmessige behov. En god bredbåndsdekning har stor betydning for bosetting og for besøksnæring og det er viktig å gjennomføre en utbygging av nett som gir en god dekning i hele kommunen.

Trysil kommune ønsker å bygge ut bredbånd i kommunen og avsetter 8 millioner kroner for perioden 2017-2020 til dette. Midlene hentes fra kommunens driftsfond (disposisjonsfond 26 599 801) og disponeres til bredbåndsfondet (25699123).

Rådmannen framlegger en utbyggingsplan i løpet av første halvår 2017.

Votering:

1. Rådmannens innstilling kulepunkt nr. 1 ble satt opp mot endringsforslag fra H og Sp. Endringsforslaget fra H og Sp enstemmig vedtatt.
2. Rådmannens innstilling kulepunkt nr. 2-6 og 8-9 enstemmig vedtatt.
3. Tilleggsforslag til rådmannens innstilling til kulepunkt nr. 7 fra A falt med 4 stemmer (A,SV) mot 5 stemmer (H,Sp) som ble avgitt for rådmannens innstilling.
4. Tilleggsforslag (nytt kulepunkt) fra H og Sp vedtatt med 5 stemmer (H,Sp) mot 4 stemmer (A,SV) som ble avgitt for rådmannens innstilling.

Innstilling i Formannskapet - 29.11.2016:

- Trysil kommunes budsjett for 2017 og økonomiplan 2017 – 2020 vedtas i samsvar med fremlagte budsjettokument (datert 18.11.2016), med disse endringene:

Nr.	Side	Tiltak	2017	2018	2019	2020
		Rådmannens innstilling	-1 263	0	-568	-872
		Endrede forutsetninger, jf. rådmann	-430	-430	-430	-430
		<u>Prioriterte nye tiltak</u>				
		Helse og omsorg				
1	19	Bemanningsøkning avd. 3	-2 968	-2 968	-2 968	-2 968
		<u>Ikke-prioriterte nye tiltak</u>				
		Oppvekst og kultur				
7	20	Kultur for læring	200	200	200	200
8	20	Barnehagegaranti	500	500	500	500
23	21	UKM	10	10	10	10
		<u>Prioriterte salderingstiltak</u>				
		Oppvekst og kultur				
3	28	Samarbeid skole-næringsliv	100	100	100	100
4	28	Campus Trysil	150	150	150	150
5	28	Entreprenørskap	100	100	100	100
8	28	Søre Trysil Barnehage	336	806	806	806
10	28	Ungdomsklubben	70	140	140	140
11	28	Mekkeklubb	50	50	50	50
13	28	Trysiliaden	62	62	62	62
16	28	Aktivitetsskolen	115	230	230	230
		Helse og omsorg				
19	28	Rasjonaliseringsprosess	0	-1 000	-2 000	-2 000
		Forvaltning og Teknisk drift				
26	29	Kontingent USS	30	30	30	30
27	29	Tilskudd Forsøksringen	50	50	50	50
28	29	Salting/støvbinding komm. veger	300	300	300	300
29	29	Skjærhollavegen	95	181	181	181
30	29	Skjærbergsvegen	159	260	260	260
		Finans				
32	29	Idrettsfond	400	400	400	400
		Avvik mellom skjema 1A og 1B	-1 934	-829	-2 397	-2 701

- Driftsbudsjettet for 2017 fordeles som netto rammebevilgninger til sektorområder. Rådmannen gis myndighet til å foreta en detaljert fordeling av rammebevilgningene på de enkelte virksomheters budsjettposter, i tråd med kommunestyrets prioriteringer og forutsetninger.
- Investeringer i budsjettet for 2017 er kr 91 514 000,-, og finansieres med kr 66 287 000,- i lån, kr 13 244 000 i kompensasjon for betalt merverdiavgift, kr 8 197 000 i refusjon andre kommuner (SÅTE-ikt) og kr 3 787 000,- i bruk av fond. I investeringsrammen ligger det opptak av startlån med kr 2 000 000,- til videreformidling.
- Låneramme for nye låneopptak på kr 66 287 000,- til finansiering av kommunens investeringer i 2017 godkjennes i samsvar med gjeldene budsjett og regnskapsforskrifter. Det søkes Husbanken om lån på kr 2 000 000 til videreformidling som startlån.
- I henhold til kommunens finansreglement har rådmannen myndighet til å oppta lån innenfor den vedtatte låneramme, og til å godkjenne lånebetingelsene, låneform og låneinstitusjon.

- Rådmannen gis myndighet til å inngå leasingavtaler for anskaffelse av maskiner, utstyr og transportmidler når dette dekkes innenfor vedtatte driftsbudsjetttrammer.
- Endringer av stillinger gjennomføres i samsvar med det som framgår av budsjettdokumentet.
- Tilskudd og overføringer til lag, foreninger og organisasjoner betinger at kommunen gis full innsynsrett i bruken av midlene, og gir kontrollutvalget adgang til å føre kontroll med hvordan midlene forvaltes.
- Rådmann gis myndighet til å disponere kompetansefond (25699102 og 25699110) for å sikre kommunens kompetansebehov.
- Bredbåndsutbygging i Trysil kommune
Bredbånd er et av de viktigste infrastrukturiltak for privat og næringsmessige behov. En god bredbåndsdekning har stor betydning for bosetting og for besøksnæring og det er viktig å gjennomføre en utbygging av nett som gir en god dekning i hele kommunen.

Trysil kommune ønsker å bygge ut bredbånd i kommunen og avsetter 8 millioner kroner for perioden 2017-2020 til dette. Midlene hentes fra kommunens driftsfond (disposisjonsfond 26 599 801) og disponeres til bredbåndsfondet (25699123).

Rådmannen framlegger en utbyggingsplan i løpet av første halvår 2017.

Trysil kommune

Jan Sævig
rådmann

(Dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor uten signatur.)

Bakgrunn

Kommunelovens § 46 setter krav til kommunens budsjett. Formannskapet skal fremme sin innstilling til budsjett til kommunestyret. Rådmannens oppgave i forbindelse med budsjett er å utarbeide forslag til tiltak som gjør at aktiviteten utføres i henhold til lover, forskrifter og er i samsvar med de økonomiske rammer som er tilgjengelig.

Rådmannen har utarbeidet et forslag til budsjett for 2017 og økonomiplan for 2017-2020 som er i balanse og med et lite overskudd. Dette gjelder ikke 2018 hvor rådmann har måtte lagt til bruk av disposisjonsfond for å få balanse mellom budsjettskjema 1A og 1B. I dokumentet er det videre presentert en liste med salderingstiltak. Endelig prioritering av denne foretas av kommunestyret selv. Behandling av budsjett og økonomiplan gjøres nå i samme vedtak og konkrete tiltak i 2017 må fremskrives i helårsvirkninger i planperioden. Dette for å sikre at konsekvenser av tiltak og driftsøkonomien blir ivaretatt i hele planperioden.

Vurdering

Den administrative jobbingen med å utarbeide forslag til budsjett har i hovedsak fulgt tidligere års budsjettprosesser. Rådmannen tar selvkritikk på at vi i administrasjonen, på tross av sentrale signaler, ikke tok inn over oss realitetene og kom tidligere i gang med å se på grunnlagsendringer samt forslag til tiltak. I forhold til bestilling fra politisk nivå har det vært et ønske om å få fremlagt budsjettforutsetninger, med tiltak, så tidlig som mulig, samt å få presentert et netto driftsresultat på 1,75 % slik at det blir mulig å drive politikk. Dette har ikke rådmannen klart å få til gjennom årets prosess. Han har derfor allerede nå gitt signaler til formannskap og kommunestyre om at neste års budsjett- og økonomiplangjennomgang vil starte opp tidligere.

I årsmeldingen for 2015, som ble behandlet den 21.6.2016, skrev rådmannen at Trysils nedgang i folketall i forhold til landets øvrige utvikling vil medføre reduserte overføringer fra Staten. Dette vil stille ytterligere krav både til økt effektivitet og rasjonell drift for å få ned kommunens driftsutgifter. Det er viktig at aktivitet planlegges grundig i forhold til de økonomiske rammer kommunen har til rådighet og kommunens aktivitet må tilpasses de rammebetingelsene som vedtas av Stortinget.

Inntektene er mer dynamiske og svinger i takt med innbyggertallet, mens utgiftene til kommunen er mer statiske, dvs de henger nøye sammen med tjenesteproduksjon og organisering av denne. I tillegg til effektiviseringstiltak må vi nok både se på aktivitetsreduksjon og nivået på noen av våre tjenester. I et lovpålagt regime er dette en utfordrende prosess. Det blir videre blant våre innbyggere og brukere oppfattet som uheldig at vi må ty til aktivitetsreduksjon når vi ser på behov og forventninger innenfor skole og oppvekst, kultur, pleie og omsorg, plan/bygg/oppmåling, næring, boliger/tomter etc.

Allerede i årsmeldingen for 2015 og i vurderingene rundt ny kommunestruktur så vi at det ville bli en mer utfordrende budsjettprosess i høst enn tidligere år. Inntektssystemet er ikke justert så mye som vi kunne frykte, men det har likevel en klar negativ konsekvens for Trysil kommune. Innbyggertallet vårt har gått litt ned fra telletidspunkt i 2015 til telletidspunkt i 2016 og det er i Statsbudsjettet også lagt inn en forventning til kommunesektoren at det skal effektiviseres med 0,5 %. Dette er et lite tall, men kronemessig har det en viss betydning.

Etter at forslag til Statsbudsjett kom og vi først foretok en grundig gjennomgang og kontroll av budsjettgrunnlaget (gjennomførte en god del administrative grunnlagsendringer) kom vi fram til at forskjellen mellom budsjettskjema 1A og 1B var på vel 11,6 mill.kroner. Dette betyr at dersom vi kjører videre med samme drift som vi hadde nå den 1.oktober, så vil vi til neste år havne med et stort negativt driftsresultat.

Den viktigste faktor i forhold til hovedinntektskilden vår, rammetilskuddet fra Staten, er vårt innbyggertall. Om ikke utviklingen i innbyggertallet snur og pila peker oppover, vil vi med vår

demografiske sammensetning få noen utfordringer fremover. I årene som kommer må vi slik det ser ut nå både effektivisere, se på nivået på våre kommunale tjenester, samt trolig kutte ut noen av våre tilbud.

Dette har vært noe vi har måttet ta innover oss i årets budsjettprosess. Det er foreslått en rekke tiltak. Disse er beskrevet i budsjettokumentet, Budsjett 2017 og Økonomiplan 2017 – 2020. Rådmannen er ikke fornøyd siden han ikke klarte å legge fram målsettingen om et netto driftsresultat på 1,75 %, noe som tilsvarer vel 10 millioner kroner. Hadde rådmannen klart dette ville kommunestyret fått et politisk handlingsrom. Når vi likevel ser på de foreslåtte tiltakene er de av en slik karakter at ytterligere tiltak må være gjenstand for en grundigere prosess enn den vi administrativt klarte å få til i høst.

Rådmannen velger å kommentere noen få av tiltakene i dette saksframlegget. Av nye tiltak er det kun ett som er prioritert inn. Dette gjelder bemanningsøkning i hjemmetjenestens avdeling 3. Tiltaket har vært gjenstand for flere politiske behandlinger denne høsten og er å finne på side 19 i budsjettokumentet. Det er lagt inn mange ønsker om nye tiltak, dog litt ujevnt fra sektorene. Det siste har sin bakgrunn i at alvoret i situasjonen, der vi innså at svært få tiltak ville nå fram, ble tydeligere etter hvert som prosessen skred fram.

Videre er det lagt inn et flatt effektiviseringskrav til de tre sektorene og stab på 0,5 %, i tråd med forventningene i statsbudsjettet. Denne forventingen til effektivisering er ikke spesifisert, så her må rådmann og kommunalsjefer, i dialog med sine hovedutvalg, ha fokus på økonomistyring og sette tæring etter næring gjennom hele 2017. Rådmannen signaliserer i denne sammenheng også at han ønsker en liten organisasjonsgjennomgang i 2017. Dette i etterkant av at kommunestyret har fått saken om arbeidsgiverpolitikk til behandling, der vi ser på vår sentrale stabs- og støtteorganisering (100-området), samtidig som vi ser på hvordan vår stab og støtte skal jobbe prinsipielt og konkret opp mot de tre kommunalsjefene med sine sektorer.

I den muntlige presentasjonen rådmannen ga til kommunestyret den 8.11.2016 ble et forslag om å legge ned en avdeling på Borgtun presentert som et mulig salderingstiltak (19). I ettertid har rådmannen besinnet seg, og ønsker i stedet å gjennomføre en grundigere analyse av hele tjenesten. Bakgrunnen for dette ligger i KOSTRA-tall, utvikling i lønnsutgifter og årsverk innen sektoren de siste årene, sett opp mot brukere og demografi. Tallene viser at Trysil kommune har hatt en større utgiftsøkning pr bruker enn landet for øvrig, og tallene som er rapportert inn viser også at Trysil kommune bruker svært store ressurser innen pleie og omsorg. Det er lagt inn en gevinstrealisering av denne gjennomgangen i 2018 og 2019.

Rådmannen legger opp til en kontortaksering for eiendomsskatt i 2017. Dette vil føre til noe større inntekter for Trysil kommune. Rådmannen signaliserer at det kommer en separat sak om eiendomsskatt til politisk behandling, der rådmannen går inn for at det foretas en omtaksering av hele grunnlaget for eiendomsskatt i Trysil. Vi har nå et gammelt grunnlag, et grunnlag som i dag kan oppfattes som urimelig og delvis feil. To eiendommer med forskjellige omsetningsverdi kan ha samme verdigrunnlag, og i forhold til lovens krav er det den reelle omsetningsverdi som skal legges til grunn. En slik omtaksering kan foregå på flere måter og vedtak om dette legges frem som en egen sak. I budsjettskjema 1A side 44, linje tre, ser vi også at Raskiftet er lagt inn fra 2019. Dette ihht avtaler inngått i forbindelse utbyggingen.

Rådmannen foreslår nok en gang nedleggelse av Søre Trysil barnehage. Dette både med begrunnelse i faglige og økonomiske hensyn, samt bemanningssituasjon. Rådmannen ønsker videre at vi i løpet av 2017 ser på barnehagestrukturen, sett i sammenheng med private tilbud og totaløkonomi. Dagens struktur er kostbar for Trysil kommune.

Det er videre i løpet av 2016 ved flere anledninger diskutert om det skal være barnehagegaranti i Trysil kommune. Rent praktisk tenker rådmannen at dette kan vi få til dersom vi tar

utgangpunkt i at vi tilbyr ledige plasser i Nybergsund dersom det dukker opp behov utenom ordinært inntak. Rådmannen ønsker ikke at vi bemanner opp i forkant av at «noe kan skje», men ber om fullmakt til å kunne rekruttere inn personale dersom det viser seg å være nødvendig. Eventuelle endringer rapporteres til kommunestyret.

Videre er det både innenfor kulturområdet og lavterskeltilbud innen helse og omsorg foreslått kutt i en rekke tiltak som er verdsatt av mange, men som ikke er lovpålagte. Dette er ingen ønsket situasjon, men det har blitt en nødvendighet for å fremskaffe et budsjett i balanse. I en økonomisk mer utfordrende situasjon er det naturlig at grenselandet mellom det offentlige og frivillighet, der tiltak ikke er lovpålagte, blir vurdert både prinsipielt og spesielt.

Det samme kan sies innenfor næring- og samfunnsutviklingsområdet. Når vi vet at innbyggertall og arbeidsplasser betyr så mye for Trysil samfunnet og for den kommunale økonomi burde vi hatt ressurser tilgjengelig for å følge opp næringsplanen.

I forhold til kravet om en sunn driftsøkonomi og det faktum at fremlagte forslag til **budsjett ikke har nødvendige reserver** til å håndtere uforutsette hendelser må kommunens disposisjonsfond være kommunens reserve i 2017. Bruk av fond for finansiering av løpende drift bør unngås, men kan brukes i en overgangsfase til driftsøkonomien er i balanse. Avhengig av regnskapsresultat for 2016 vil det være disponible fondsmidler på litt over 20 millioner kroner i 2017. Kommunen har mer fondsmidler under kategorien disposisjonsfond, men de er vedtatt brukt til andre formål (utbygging av bredbånd, tilskudd til Trysil Bike Arena, bokprosjekt Trysil skihistorie mv.). Negativt netto driftsresultat og bruk av fond er med å svekke kommunens likviditet.

Konklusjon

De foreslåtte tiltak innebærer både forventinger til effektivisering, reduksjon av nivå på noen tjenester og bortfall av eksisterende tjenester. Rådmannen har forståelse for at innbyggere/tjenestemottakere vil synes at det er fryktelig synd dersom noen av de foreslåtte tiltak blir vedtatt og tilbud forsvinner. Det er imidlertid rådmannen sitt oppdrag å legge fram et budsjett som minimum er i balanse.

Rådmannen vet at kommunestyret vil legge mye jobb i å utarbeide et best mulig budsjett for neste år. Det er som kommunestyret vet mulig å skyve noen av utfordringene foran oss ved å bruke av kommunens disposisjonsfond, men dette vil føre til at vi får større utfordring med budsjettarbeidet de kommende år.

Ansatte som blir berørt av tiltak i budsjett 2017 vil bli tatt vare på i henhold til Trysil kommunes reglement for slike situasjoner.

Vi har et godt tjenestetilbud i Trysil i dag og rådmannen mener at budsjettet for 2017 fremdeles bidrar til at innbyggere, brukere og besøkende skal kunne føle at det er godt og trygt her, og at alle får ivarett sine behov på en kvalitativ god måte. Kommunen ivaretar de krav som øvrige myndigheter setter til vår tjenesteyting.

Rådmannens forslag til budsjett legges fram med et lite overskudd/buffer. Overskuddet tilfredsstillende ikke målet om 1,75 % netto driftsresultat. Fylkesmannens oppfordring om tilstrekkelig driftsbalanse og en sunn økonomisk utvikling er heller ikke tilfredsstillende.